

**Langsua
nasjonalparkstyre**

Postadresse
Postboks 987
2604 LILLEHAMMER

Besøksadresse
Vestringsvegen 4
2651 Østre Gausdal

Kontakt
Sentralbord: +47 61 26 60 00
Direkte: +47 61 26 62 02
fminpost@statsforvalteren.no
<http://www.nasjonalparkstyre.no/langsua>

Arkitektkontoret Borgen og Bing Lorentzen AS
Sagveien 23 C III
0459 OSLO

Saksbehandler Ulf Ullring

Vår ref. 2020/10449-2 421.3

Deres ref.

Dato 08.02.2021

Delegert - Dispensasjon - Dokkfaret LVO - Flytting av gammel løe på Liomseter gbnr 33/4 og 33/30 - DNT Oslo og Omegn

Vedtak

DNT Oslo og Omegn v/Arkitektkontoret Borgen og Bing Lorentzen AS gis tillatelse til å rive, flytte og gjenoppføre omsøkte løe på vollen til Berge seter til egen tomt nedenfor Liomseter turisthytte. Tillatelsen er gitt med hjemmel i verneforskriften for Dokkfaret landskapsvern-område (LVO) § 3 pkt. 1.3 j og d, samt pkt. 4.2.

Følgende vilkår gjelder:

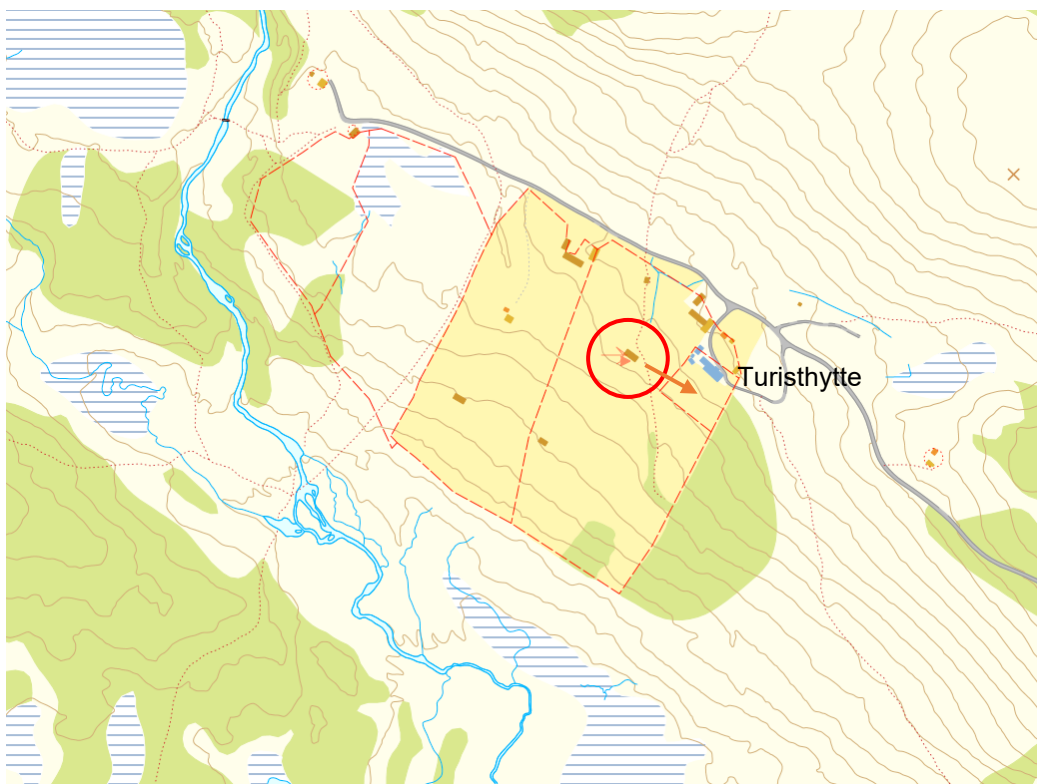
- Tillatelsen gjelder fram til og med 2024.
- Løa skal gjenoppbygges og settes i stand som orginalt eksteriørmessig, med samme mål, form og utseende.
- Tiltaket skal gjennomføres på en mest mulig miljøvennlig måte, og likeledes det framtidige vedlikeholdet, jf. naturmangfoldlovens § 11 og 12. Miljøvennlige materialer og behandlingsmåter skal benyttes og bygningsavfall skal tas hånd om på forsvarlig vis. Materialer og vedlikeholdsteknikker bør så langt som mulig være tradisjonelle.
- Løa skal plasseres så langt fra turisthytta at den fortsatt oppfattes som ei gammel løe som står for seg selv, og såpass langt innpå vollen, vekk fra utmarka, at det framstår som en naturlig plassering for ei løe.
- Området rundt løa skal holdes åpent med regelmessig slått eller sekundært tilstrekkelig intensiv beiting og rydding, slik at løa fremstår i et opprinnelig miljø.
- Alle nødvendige tillatelser fra grunneier og andre myndigheter skal foreligge før tiltaket kan iverksettes.

Klage

Vedtaket kan klages inn for Miljødirektoratet av parter i saken eller andre som har rettslig klageinteresse med en frist på 3 uker, jf. forvaltningslova § 28. En eventuell klage skal rettes til Miljødirektoratet, men sendes til Langsua nasjonalparkstyre.

Søknad og saksopplysninger

Det foreligger en søknad til kommunen og til Langsua nasjonalparkstyre fra arkitektkontoret Borgen og Bing Lorentzen AS på vegne av tiltakshaver DNT Oslo og Omegn om nedtaking av ei løe på

Figur 1 Løa (i ringen) skal flyttes dit pila peker.

Liomseter i Dokkfare LVO og gjenoppføring av løa på egen tomt nedenfor Liomseter turisthytte. Det er snakk om en sideforflytning på ca. 100 meter, fra midt på øvre del av jordet til Berge seter til opprinnelig kant av samme, men som nå eies av DNT Oslo og Omegn. Tiltaket berører eiendommene gnr/bnr 33/4 og 33/30.

Det er foretatt en befaring og tilstandsvurdering v/Jørn Ulven av låven på Berge seter angående bruksendring/flytting:

«Låven har spor som kan tyde på det er 2 laftekasser, ett fra ei løe med laft uten medfar og ett fra en bygning av barkelaft, begge tilført flere stokker i bunn og topp. Sammensetningen har blitt med ett tverrstilt mellombygg med kjørebru og åpninger inn til siderommene der det er gulv over stallen/båsene, rommet mot sør er uten etasje skille. Antar bygningen er satt sammen mellom 1850 og 1888. Det eldste som er skrevet inn er fra 1888 med blyant over åpning mot sør. Stallen/fjøset og løa antas fra første halvdel 1800.

Med på befaring var eier Håkon Bø, 2 representanter fra DNT, Hans Otto Kaltenborn og undertegnede. Utgangspunktet var eiers utfordring med mange bygninger, manglende behov og liten interesse for å holde låven vedlike. DNT som i sin tid kjøpte en del av tomten på Berge seter har vist interesse for overtakelse av låven, ønske er primært om flytting til egen tomt.

Låven er i akutt fare for større skader uten nødvendig sikring før vinteren. Behov for utbedring av grunnmur, taktekking, takkonstruksjon og råteskadd tømmer i vegger (bilder 12-13 og 15-18). Pga. av setninger/råte heller bygningen mye mot øst som gjør behovet for demontering og vøling mest aktuelt. Låven ligger i skrånende terreng og alternativ ved flytting bør være å gjenreise i samme terreng høyde bare side forflytte bygningen ca 100 m. Alternativt overtakelse der den står er å bygge ny vei over gammel seterløkke, som ikke er en god løsning se bilder 5-8. Låven har ett særpreg som uansett bør tas vare på og videreføres.»

Figur 1 Bildene gir et inntrykk av dagens tilstand og plassering i landskapet. Nedre bilde til venstre viser ny tomt foran bygningen i bakgrunnen (turisthytta). Nedre bilde til høyre viser dagens plassering i forhold til turisthytte som ligger til høyre.

Innlandet fylkeskommune v/kulturarvavdelingen, samt Fortidsminneforeningen og Gausdal fjellstyre har avgitt høringsuttalelser i saken til Gausdal kommune. Fylkeskommunen mener at det kan være en god løsning forutsatt at den berger løa i opprinnelig stand i sitt opprinnelige miljø. De andre to er også positive til flyttingen.

Verneforskrift og verneformål

Langsua nasjonalpark med tiliggende verneområder ble vedtatt opprettet gjennom verneplan for Langsua av Kongen i statsråd 11. mars 2011. Langsua nasjonalparkstyre har forvaltningsmyndigheten for alle verneområdene med unntak av Hynna naturreservat hvor Fylkesmannen i Oppland er forvaltningsmyndighet.

Formålet med Dokkfaret landskapsvernområde (LVO) er bl.a. å ta vare på et natur-og kulturlandskap med stor økologisk verdi, kulturell verdi og opplevelsesverdi, samt ta vare på biologisk mangfold/naturmangfold, seterbebyggelse og setervoller herunder naturtyper som bl.a. myr, ferskvann/våtmark, naturbeite-/slåttemark, og arter knyttet til disse (jf. § 1 i forskriftene for landskapsvernområdet).

I landskapsvernområder er det generelt forbudt med tiltak og inngrep som kan endre det verna landskapet sitt særpreg eller karakter vesentlig, deriblant oppføring og ombygging av bygninger, jf. verneforskriften § 3 pkt. 1.1. Dertil skal kulturminner beskyttes mot skade og ødeleggelse, og løse kulturminner kan ikke flyttes eller fjernes dersom det kan endre det vernede landskapets særpreg eller karakter vesentlig, jf. § 3 pkt. 4.1.

Vernebestemmelsene for Dokkfaret LVO tillater imidlertid at nasjonalparkstyret etter søknad kan gi tillatelse til riving av seteranlegg, jf. § 3 pkt. 1.3 j, og til oppføring av nye bygninger i fobindelse med drift av Liomseter turisthytte, jf. § 3 pkt. 1.3 d. Nasjonalparkstyret kan også gi tillatelse til istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner, jf. § 3 pkt. 4.2.

I forvaltningsplanen for verneområdene i Langsua 2019-2029 så står følgende forvaltningsmål for bygninger:

- Hytter og andre bygninger skal kunne brukes og vedlikeholdes på tradisjonelt vis.
- Vedlikehold og bruk av bygninger skal være bærekraftig, i tråd med verneformålet og naturmangfoldloven.
- Ombygging, utvidelse og nybygg skal kun skje i begrenset omfang, og i samsvar med lokal byggeskikk og tilpasset landskapet.
- Bevaringsverdige bygninger og bygningsmiljø skal bevares så langt det lar seg gjøre.

For bygninger og bygningsmiljø som er eller kan være bevaringsverdige, så sier forvaltningsplanen at fylkeskommunens kulturarvavdeling skal kobles inn i prosessen og at regionale bygningsvernråd-givere alltid skal rådføres.

Vurdering

Søknaden er vurdert i samsvar med:

- Forskrift om vern av Dokkfaret landskapsvernområde, 11. mars 2011.
- Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven/nml.) (LOV-2009-06-19-100)
- Forvaltningsplan for verneområdene i Langsua 2019-2029

Denne gamle løa på Liomseter er et særpreget innslag i bygningsmiljøet på Liomseter, og bevaring er slik både i tråd med verneformålet og vernebestemmelsen for Dokkfaret LVO (se ovenfor). Den er et minne fra en annen tid og gir stedet en historisk dybde. Alderen tilsier at bygget i seg selv også kan være bevaringsverdig utifra bygningshistoriske kriterier. Slike gamle løer forsvinner raskt nå om dagen, som følge av liten interesse for å ta vare på dem, da kostnaden ved å ta vare på dem sjelden kan forsvares utifra et landbruksøkonomisk perspektiv. Som regel er alternativ bruk det som kan gi slike løer et forlenget liv. At DNT Oslo og Omegn og eieren ser en mulighet til å bevare løa ved at Liomseter turisthytte kan dra nytte av bygget er derfor veldig positivt.

Forvaltningsplanen sier at man skal ta vare på slike bygninger så langt det er mulig, og vernebestemmelsene gir nasjonalparkstyret anledning til å tillate istandsettelse og vedlikehold av kulturminner. Vernebestemmelsene gir også anledning til å rive seteranlegg (§ 3 pkt. 1.3 j) og til å gjenoppbygge bygninger som er gått tapt ved naturskade (§ 3 pkt. 1.3 c), noe som kan være nær forstående her om ingen ting gjøres.

Vernebestemmelsenes § 3 pkt. 4.1 sier at kulturminner ikke kan flyttes eller fjernes dersom det kan endre det vernede landskapets særpreg eller karakter vesentlig, så det vil være et kjernespørsmål her. Dette er et av de tilfellene hvor landskapet i alle fall vil tape et viktig element av landskapets særpreg om ingen ting gjøres med løa, slik at jordsetning, snø og råte får fortsette sitt arbeid med bygningen. Ved en flytting til Liomseter slik som planlagt vil bygningen få en forlenget levetid på Liomseter.

Flyttingen er tenkt gjort på en slik måte at noe av det samme landskapspreget blir bevart, selv om det ikke blir akkurat det samme. Imidlertid har løer på slike setervoller alltid blitt flyttet rundt på, rast ned, bygd om mm., så for den historiske konteksten betyr det mer at løa kan bevares i original eller nær original stand på Liomseter enn at den bevares på nøyaktig den plassen den står på nå. I så fall vil det også være ønskelig at landskapet rundt en ny plassering holdes åpent og vedlikeholdes som eng, slik at den historiske konteksten og sammenhengen for løa ikke brytes. Flytting innenfor den opprinnelige seterlykkja, slik dette er, regner vi derfor som en kurant sak.

Det finnes hjemmel for tiltaket i verneforskriften for Dokkfaret LVO, og kunnskapen om både tiltaket og verneverdiene (nml § 8) som det vil berøre er god nok til å ta en beslutning (nml § 9). Dette er først og fremst et tiltak som berører kulturmiljøet på Liomseter og ikke i noen nevneverdig grad de biologiske verneverdiene (nml § 10). Med den forutsetning at løa gjenoppbygges i sin originale form, så er dette et kulturverntiltak, og særlig når gjenoppbyggingen skjer innenfor samme opprinnelige seterlykkje og i en historisk riktig setting. Vi forutsetter også at gjennomføringen og framtidig vedlikehold vil skje på en bærekraftig miljøvennlig måte (nml § 11 & 12).

For å oppsummere, så vil den berørte setervollen og landskapet som helhet på Liomseter endres ved rivingen av løa. Men når løa settes opp igjen på vollen nedenfor turisthytta i en tilsvarende stand og setting som der den originalt sto, så vil den landskapsmessige endringen ikke bli så vesentlig at det ikke kan tillates innenfor verneformålet. Samtidig tar man vare på et bevaringsverdig kulturminne. Men det forutsetter at løa blir satt istand og vedlikeholdt i samme eller tilnærmet samme stand som originalt, og at landskapet rundt løa skjottes som åpen slåtteeng og beitemark, slik at løa kan fortsette å eksistere i en tilsvarende setting som den ble bygd for og som gir landskapet på Liomseter sitt særpreg og historiske dybde. Med disse forutsetningene kan nasjonalparkstyret med hjemmel i verneforskriften og i tråd med forvaltningsmåla for kulturminner i forvaltningsplanen gi tillatelse til riving, flytting og gjenoppbygging og evt. annen bruk enn originalt for denne løa.

Vi vil påpeke at visse forutsetningene må være tilstede om konklusjonen ovenfor skal gjelde:

- Området rundt løa må holdes åpent med regelmessig slått eller tilstrekkelig intensiv beiting. Vi anbefaler at det lages en forpliktende skjøtelsesplan for arealet og løa.
- Løa må ikke stå så nærme turisthytta at den framstår som en del av et tun eller hytteanlegg – den må fortsatt oppfattes som ei gammel løe som står for seg selv.
- Løa må plasseres såpass langt inn på vollen, vekk fra utmarka, at det framstår som en naturlig plassering for ei løe. Det trenger ikke være en midtstilt plassering, men kun 4 meter fra gjerdet mot øst er ingen naturlig plassering for ei seterløe.

Med hilsen

Ulf Ullring
nasjonalparkforvalter

Etter våre rutiner er dette brevet godkjent og sendt uten underskrift

Kopi til:

Gausdal kommune	Vestringsvegen 8	2651	ØSTRE GAUSDAL
Gausdal fjellstyre	Vestringsvegen 4	2651	ØSTRE GAUSDAL
Innlandet fylkeskommune	Pb. 4404	2325	HAMAR
DNT Oslo og Akershus			
Statsforvalteren i Innlandet	Postboks 987	2604	LILLEHAMMER
Statens naturoppsyn v/ Kjølvs Falklev			